

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Hernieuwbare energietransitie subsidie 2023 (HER+) Handleiding

Geldig tot eind augustus 2023

In opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat

*>> Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoudsopgave

1. Introductie	3
2. Doelstelling en projecten van de HER+	4
3. Kom ik in aanmerking?	8
4. Subsidie en projectkosten	11
5. De aanvraagprocedure in vijf stappen	14
6. Onderdelen van de subsidieaanvraag	15
7. Als uw project subsidie krijgt toegekend	16
Bijlage 1 Verklarende woordenlijst	17
Bijlage 2 Toelichting afwijzingsgronden	20
Bijlage 3 Loonkosten systematieken	21
Bijlage 4 SDE++ technieken	22
Bijlage 5 Artikelen uit AGVV	23
Bijlage 6 Toelichting op fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling	25
Bijlage 7 Toelichting bij de subsidie-intensiteit en het basisbedrag	28

1. Introductie

De subsidiemodule Hernieuwbare Energietransitie, verder HER+, is één van de subsidieregelingen van de Topsector Energie uit de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidie (RNES, § 4.2.3). Een HER+ project moet resulteren in een CO₂-reductie, uiterlijk in 2030. Dit gebeurt door het subsidiëren van innovatieve projecten voor de hernieuwbare energieproductie door technieken zoals windenergie, zon-PV en hernieuwbaar gas. Hierbij staat de opgewekte energie gelijk aan een bepaalde hoeveelheid CO₂-reductie. Naast de technieken voor de productie van hernieuwbare energie is het ook mogelijk om innovatieve projecten voor andere CO₂-reducerende technieken te laten subsidiëren. Denk hierbij aan bijvoorbeeld CCS, H₂-productie en elektrische boilers. Deze technieken zijn toegevoegd om het tempo van de CO₂-reductie op te voeren richting de klimaatdoelen. Vanwege de toevoeging van deze technieken is de HER hernoemd naar HER+.

Indien u nog niet heel erg bekend bent met de HER+ adviseert RVO u om eerst een projectidee in te dienen. RVO laat u dan weten of uw idee voor een HER+ ondersteuning in aanmerking kan komen. U kunt uw projectidee indienen via [Projectidee toetsen](#).

2. Doelstelling en projecten van de HER+

Dit hoofdstuk beschrijft de doelstelling van de HER+ en welke projecten binnen de HER+ regeling passen. Projecten die hier niet aan voldoen worden afgewezen.

De doelstelling van de HER+

De subsidiemodule Hernieuwbare energietransitie (HER+) heeft als doel de Nederlandse klimaatdoelstellingen in 2030 kosteneffectiever te realiseren via innovatieve projecten. De HER+ projecten moeten leiden tot CO₂-reductie in 2030. Daarnaast moeten HER+ projecten leiden tot een besparing op de toekomstige uitgaven aan subsidies in het kader van het Besluit stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie (SDE++) of tot kostenvoordelen die groter zijn dan de subsidie die voor het HER+ project wordt aangevraagd.

Welke soorten projecten ondersteunt de HER+?

De HER+ ondersteunt projecten bestaande uit industrieel onderzoek (IO) of experimentele ontwikkeling (EO) of een energiedemonstratieproject (Demo) die passen binnen de doelstelling van de HER+. Een combinatie van deze vormen mag ook. Alleen kosten die aan deze definities voldoen kunnen voor subsidie in aanmerking komen. Fundamenteel onderzoek komt niet in aanmerking voor HER+ subsidie. De subsidiepercentages voor IO, EO en Demo staan in [hoofdstuk 4](#).

Begripsomschrijvingen

Hierboven zijn enkele belangrijke begrippen gebruikt die nadere toelichting behoeven:

- **Industrieel onderzoek (IO):** planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés of diensten, of om bestaande producten, procedés of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de creatie van onderdelen voor complexe systemen en kan ook de bouw omvatten van prototypes in een laboratoriumomgeving en/of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie. (Deze definitie komt uit de AGVV)
- **Experimentele ontwikkeling (EO):** het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van alternatieve producten, procedés of diensten.

Experimentele ontwikkeling kan prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vast staan. Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden. Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien die wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden. (Deze definitie komt uit de AGVV)

- **Energiedemonstratieproject (Demo):** hieronder verstaan we een op bescherming van het milieu gericht samenhangend geheel van activiteiten die een technisch en economisch risico inhouden, waarbij die activiteiten bestaan uit het door de aanvrager treffen van energie-efficiëntie maatregelen of maatregelen ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen met behulp van:
 - voor Nederland nieuwe apparaten, systemen of technieken, of
 - een voor Nederland nieuwe toepassing van apparaten, systemen of technieken.
- **Technology readiness level (TRL):** De HER+ maakt gebruik van de TRL's van de Europese Commissie.

De begrippen IO en EO worden verder uitgelegd in [bijlage 6](#).

TRL	Description
TRL 1.	basic principles observed
TRL 2.	technology concept formulated
TRL 3.	experimental proof of concept
TRL 4.	technology validated in lab
TRL 5.	technology validated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)
TRL 6.	technology demonstrated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)
TRL 7.	system prototype demonstration in operational environment
TRL 8.	system complete and qualified
TRL 9.	actual system proven in operational environment (competitive manufacturing in the case of key enabling technologies; or in space)

Projecten die binnen de doelstelling van de HER+ passen

De volgende projecten komen voor subsidie in aanmerking.
Projecten die:

1. de CO₂-reductie goedkoper maken via technieken zoals genoemd in de Regeling aanwijzing categorieën duurzame energieproductie (de SDE++ aanwijzingsregeling) voor enig kalenderjaar, hierna: *SDE++ technieken*;
2. de productie van *windenergie op zee* goedkoper maken;
3. de opwekking en opslag van hernieuwbare energie combineren;
4. de opwekking en slimme regeling (smart grids) van hernieuwbare energie combineren op decentraal niveau;
5. hernieuwbare energie-opties betreffen die niet in de SDE++ zitten én waarop additionele productie haalbaar kan zijn door innovatie. Dit betreft de opties zonnearmte, kleinschalige (<15 kWp) of niet aan het net aangesloten zon PV-systemen, ondiepe bodemenergie (<500 m) en buitenluchtarmte (de laatste twee gebruiken warmtepompen als techniek).

Opties 3 tot en met 5 worden hierna 'Overige CO₂-reductie opties' genoemd.

Voorwaarden bij de projecten

Ad 1. Voorwaarden bij SDE++ technieken

Projecten die zich richten op een SDE++ techniek, niet zijnde de hernieuwbare elektriciteitstechnieken, of spin-off's hiervan, moeten in 2030 leiden tot daadwerkelijke CO₂-reductie. De verwachte besparing op de SDE++ uitgaven moet groter zijn dan de subsidie die op grond van de subsidiemodule HER+ voor de innovatie gevraagd wordt (zie artikel 4.2.20, eerste lid, onderdeel a, subonderdeel 1°, van de RNES).

Voor hernieuwbare elektriciteitsproductie in categorieën die vallen onder het Besluit stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie, wordt de besparing op de uitgaven op grond van de SDE++ niet als voorwaarde gesteld (zie artikel 4.2.20, tweede lid, van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies). In dat geval moet het project leiden tot kostenvoordelen die groter zijn dan de aangevraagde subsidie. Het gaat hier om de bouw of exploitatie van te realiseren hernieuwbare elektriciteitsprojecten in Nederland op land en op zee.

Besparing op de SDE++ uitgaven (of voor de hernieuwbare elektriciteitsopties: kostenvoordelen) treedt op als het door de innovatie te realiseren basisbedrag van een SDE++ techniek lager wordt dan het huidige basisbedrag én de subsidie-intensiteit lager is dan € 300/ton CO₂.

Subsidie-intensiteit, wat is dat? De SDE++ ondersteunt een breed scala aan technieken die CO₂ emissies beperken. De maximum subsidie per vermeden ton CO₂ in de SDE++ is € 300. Dit is de maximale subsidie-intensiteit.

Ad 2. Voorwaarden bij windenergie op zee-projecten

Projecten die zich richten op windenergie op zee of spin-off's hiervan, moeten in 2030 leiden tot daadwerkelijke CO₂-reductie. Ook moeten deze projecten door de innovatie leiden tot kostenvoordelen die groter zijn dan de op grond van de subsidiemodule HER+ aangevraagde subsidie. Het gaat hier om de bouw en exploitatie van te realiseren windparken in de territoriale wateren en de exclusieve economische zone van Nederland (zie artikel 4.2.20, eerste lid, onderdeel a, subonderdeel 2°, van de RNES). Voor wind op zee-projecten geldt het kostenmodel van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) voor windenergie op zee als uitgangspunt bij het berekenen van de kostenvoordelen. Dit is exclusief de kosten van de netaansluiting op het elektriciteitsnet op land en exclusief eventuele betalingen aan de Staat als uitkomst van een veiling.

Ad 3., 4., en 5. Voorwaarden bij overige CO₂-reductie opties

Voor de hierboven genoemde overige CO₂-reductie opties (dit hoeven dus geen SDE++ categorieën te zijn) geldt dat projecten of spin-offs ervan kunnen besparen op de toekomstige SDE++ uitgaven als deze door de innovatie in 2030 leiden tot additionele CO₂-reductie, dat wil zeggen additionele hernieuwbare energieproductie. Reden is dat de additionele hernieuwbare energieproductie de (extra) inzet van de duurste SDE++ technieken kan helpen voorkomen. Additionele hernieuwbare energieproductie kan ontstaan als er sprake is van:

- bredere toepassingsmogelijkheden (de techniek komt binnen bereik van andere doelgroepen in de markt);
- een aantoonbare vergroting van de mogelijkheid om CO₂ te reduceren, bijvoorbeeld op decentraal niveau waar de grenzen bereikt zijn van wat er ingepast kan worden in het net; en/of
- een schaa sprong in de techniek die bij normale uitontwikkeling niet verwacht zou zijn, bijvoorbeeld in de efficiency van een warmtepomp.

LET OP: Voor de dure SDE++ technieken resulteert het basisbedrag dat door PBL is bepaald in een subsidie-intensiteit die hoger is dan € 300/ton CO₂. Voor deze SDE++ technieken moet eerst het basisbedrag zo ver omlaag dat ook de subsidie-intensiteit lager wordt dan € 300/ton CO₂. Dan pas is er sprake van besparing.

Onderbouwing van uw aanvraag

Voor alle projecten geldt, dat de verwachte kostenbesparing of het kostenvoordeel moet zijn onderbouwd met een berekening conform de rekenmodellen die RVO beschikbaar stelt. Uitgangspunt voor de berekening van de verwachte verlaging van het basisbedrag voor een SDE++ techniek zijn de basisbedragen zoals berekend door PBL voor het kalenderjaar waarin de subsidiemodule HER+ open wordt gesteld. Voor wind op zee-projecten geldt het kostenmodel van PBL voor windenergie op zee als uitgangspunt bij het berekenen van de kostenvoordelen.

Voor de berekening of de besparing op de SDE++ uitgaven of de kostenvoordelen groter zijn dan de HER+ subsidie die gevraagd wordt, tellen niet alleen kostenbesparingen door het project zelf mee, maar ook door spin-off projecten en herhalingsprojecten. Ook kostenreducties die zijn gerealiseerd voor 2030 en doorlopen na 2030 tellen mee. De gehele looptijd van de SDE++ subsidie telt dus mee. Net als eerder voor de innovatie verstrekte subsidies uit de SDE++ middelen.

Projecten moeten voldoende inzicht bieden in de resultaten van vooronderzoek. Het vooronderzoek toont de technische haalbaarheid aan van de voorgestelde innovatie en onderbouwt de claims die in het projectplan gedaan worden over de werking van de techniek (kwaliteit van het project, blijkend uit de uitwerking van aanpak en methodiek).

Voor de slaagkans van de innovatie in de markt is het ook van belang dat het projectplan inzicht geeft in de businesscase voor de producent/techniekontwikkelaar en die voor de eindgebruiker. Aanvragers binnen deze subsidiemodule hebben een strategische visie op het implementatietraject en geven inzicht in de ontwikkeling en marketing van de technologie, nadat het project is afgerond, zo mogelijk tot aan introductie op de markt. Daarbij wordt rekening gehouden met de niet-technologische aspecten die bij marktintroductie een rol kunnen spelen. In het projectplan dient aangetoond te worden dat ook over deze niet-technologische aspecten is nagedacht en dat waar mogelijk en nodig activiteiten in het projectplan zijn opgenomen om hiermee om te gaan.

Voor de onderbouwing van uw aanvraag stelt RVO een model-projectplan en rekenmodellen voor de kostenbesparingen beschikbaar. Daarnaast dient u zelf de nodige bijlagen met uw aanvraag mee te sturen. Wat u moet aanleveren bij een aanvraag wordt verder toegelicht in [hoofdstuk 6](#) van deze handleiding.

RVO stelt voor de hierboven gevraagde berekeningen rekenmodellen ter beschikking. Let op dat u altijd de laatste versies hiervan gebruikt die op de RVO website staan.

Afwijzingsgronden uit de HER+ regeling

De HER+ regeling kent de volgende specifieke afwijzingsgronden:

1. U hebt een HER+ aanvraag ingediend voor een *SDE++ techniek, NIET zijnde hernieuwbare elektriciteit*. Uw aanvraag wordt afgewezen indien u niet via een berekening aannemelijk hebt gemaakt dat uw project leidt:
 - a. tot CO₂-reductie in 2030 en
 - b. een besparing op uitgaven aan SDE++ subsidies;
2. U hebt een HER+ aanvraag ingediend voor *windenergie op zee*. Uw aanvraag wordt afgewezen indien u niet via een berekening aannemelijk hebt gemaakt dat uw project leidt:
 - a. tot CO₂-reductie in 2030 en
 - b. het project leidt tot kostenvoordelen bij de bouw of exploitatie van in de territoriale wateren en de exclusieve economische zone van Nederland te realiseren windparken op zee die groter zijn dan de aangevraagde HER+ subsidie;
3. U hebt een HER+ aanvraag ingediend voor een *SDE++ techniek, WEL zijnde hernieuwbare elektriciteit*. Uw aanvraag wordt afgewezen indien u niet via een berekening aannemelijk hebt gemaakt dat uw project leidt:
 - a. tot CO₂-reductie in 2030 en tot een basisbedrag dat lager is dan het PBL basisbedrag van die categorie en de subsidie-intensiteit ook lager is dan € 300 per ton CO₂ en
 - b. tot kostenvoordelen bij de bouw of exploitatie van in Nederland te realiseren installaties die groter zijn dan de aangevraagde HER+ subsidie;
4. Uw aanvraag wordt afgewezen indien de *kwaliteit van het project* onvoldoende is, blijkend uit de uitwerking van aanpak en methodiek, de omgang met risico's, de uitvoerbaarheid, de deelnemende partijen of de mate waarin de beschikbare middelen effectief en efficiënt worden ingezet;
5. Uw aanvraag wordt afgewezen indien in onvoldoende mate is voorzien in een *kwalitatief goede kennisverspreiding*;
6. Uw aanvraag wordt afgewezen indien *eerder een subsidie is verstrekt* (op grond van deze regeling of de Subsidieregeling energie en innovatie) voor een soortgelijk project;
7. Uw aanvraag wordt afgewezen indien de *samenwerking onvoldoende evenwichtig is*, blijkend uit:
 - a. de verdeling van de kosten tussen de deelnemers,
 - b. of de verhouding tussen private en publieke financiering van het project.

De reikwijdte van de HER+, wat past niet in de HER+

De HER+ regeling kent een aantal soorten projecten en activiteiten die expliciet worden uitgesloten. Die worden hier nader beschreven.

Energiedemonstratieprojecten die op basis van het toepasselijke steunkader (de algemene groepsvrijstellingsverordening) in ieder geval niet in aanmerking komen voor subsidie zijn:

- projecten die het ontwerp en de vervaardiging van milieuvriendelijke producten, machines of vervoermiddelen betreffen; het gaat om de gebruiker van milieuvriendelijke producten. Demonstratieprojecten die de werking aantonen van productiemachines voor milieuvriendelijke producten komen dus niet in aanmerking voor subsidie;
- projecten waarbij de subsidieontvanger niet direct een milieuvoordeel realiseert op het niveau van zijn onderneming, maar waar het milieuvoordeel elders in de (productie)keten gerealiseerd wordt.

Het gaat er bij milieu-investeringssteun om dat een onderneming het uit zijn eigen activiteiten voortvloeiende niveau van milieu-bescherming verhoogt.

Milieu-investeringssteun mag enkel worden ingezet voor de ondernemer die met zijn eigen activiteiten een milieuvoordeel realiseert tijdens de looptijd van het project (dat wil zeggen: uiterlijk bij ingebruikname van de installatie). De aanvrager van de subsidie dient dan ook een investeerder te zijn die eigenaar is en blijft van hetgeen waarin wordt geïnvesteerd;

- projecten waarin de investeringen worden uitgevoerd om ervoor te zorgen dat ondernemingen voldoen aan reeds vastgestelde en nog niet in werking getreden Unienormen;
- projecten die CO₂-afvang, -opslag en -hergebruik betreffen (inclusief projecten op het gebied van zogenaamde blauwe waterstof);
- demonstratieprojecten die groter zijn dan nodig om de werking van een innovatie in de praktijk aan te tonen.

Daarnaast passen de volgende projecten (zowel industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling als demonstratieprojecten) niet binnen de reikwijdte van deze subsidiemodule:

- projecten op het gebied van biobrandstoffen die onder de bijmengverplichting vallen (vastgelegd in het Besluit en de Regeling hernieuwbare energie vervoer; dit betreft ook bio-LNG projecten);
- projecten die zich richten op de tijdelijke opslag of permanente opslag van CO₂ op land.

Let op!

Demonstratieprojecten vallen onder het toepasselijke Milieu Steunkader en moeten hieraan voldoen.

In ieder geval niet in aanmerking voor subsidie komen projecten waarbij de subsidieontvanger niet direct een milieuvoordeel realiseert op het niveau van zijn onderneming, maar waar het milieuvoordeel elders in de (productie)keten gerealiseerd wordt. Het gaat er bij milieu-investeringssteun om dat een onderneming het uit zijn eigen activiteiten voortvloeiende niveau van milieu-bescherming verhoogt. Milieu-investeringssteun mag enkel worden ingezet voor de ondernemer die met zijn eigen activiteiten een milieuvoordeel realiseert tijdens de looptijd van het project (dat wil zeggen: uiterlijk bij ingebruikname van de installatie). De aanvrager van de subsidie dient dan ook een investeerder te zijn die eigenaar is en blijft van hetgeen waarin wordt geïnvesteerd.

3. Kom ik in aanmerking?

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste voorwaarden en kenmerken van de HER+, een opsomming van de belangrijkste afwijzingsgronden en een aantal aandachtspunten voor een goede aanvraag.

Voorwaarden

De belangrijkste voorwaarden en kenmerken uit de regeling hebben we hier voor u op een rij gezet. Een overzicht van de specifieke kenmerken van de HER+ regeling vindt u in [hoofdstuk 2](#). Ook belangrijk is kennis te nemen van [Bijlage 2: Toelichting afwijzingsgronden](#).

Waarvoor kunt u subsidie aanvragen?

- De HER+ projecten moeten leiden tot CO₂-reductie in uiterlijk 2030.
- U kunt subsidie krijgen voor industrieel onderzoek of experimenteel onderzoek of demonstratieprojecten of een combinatie hiervan die aan de doelstellingen voldoet.
- Uw project moet passen binnen de beschrijving van de programmalijnen van de HER+ regeling.

Zie [hoofdstuk 2](#) voor toelichting bij deze punten.

Wie kunnen subsidie aanvragen?

- Alleen een samenwerkingsverband kan een subsidieaanvraag indienen. In het samenwerkingsverband zit tenminste één ondernemer. Samenwerking wil zeggen dat de deelnemers voor eigen rekening en risico aan het project deelnemen. Een zeer onevenwichtige samenwerking in termen van financiële of inhoudelijke bijdragen aan het project kan leiden tot afwijzing op het criterium 'kwaliteit van het project'.
- Provincies en gemeentes mogen meedoen in projecten, maar kunnen zelf geen subsidie ontvangen (zie ook [hoofdstuk 4](#)).

Wanneer beginnen en hoelang mag een project duren?

- Projecten mogen niet gestart zijn voordat de subsidieaanvraag is ingediend. Dat betekent ook dat u nog geen verplichtingen mag zijn aangegaan voor het moment van indiening van de subsidieaanvraag (ook als deze kosten nog niet betaald zouden zijn).
- Projecten moeten uiterlijk 6 maanden na de beschikking beginnen.
- De looptijd van projecten is maximaal 4 jaar.
- In geval van samenwerking tussen een onderzoeksorganisatie en ondernemingen moet u vóór het begin van het project een samenwerkingsovereenkomst aan RVO overleggen. Als de startdatum vóór het moment van honoreren ligt, hebben wij de ondertekende samenwerkingsovereenkomst dus al tijdens de behandelperiode nodig. Is deze overeenkomst nog niet klaar op het moment dat de subsidieaanvraag ingediend wordt, dan moet u daar bij het kiezen van de startdatum rekening mee houden.

Wat is nog meer belangrijk?

- De innovatie in uw project dient voldoende concreet en helder beschreven te zijn in het projectplan. Een logische doorontwikkeling op iets dat al bestaat wordt niet als innovatie beschouwd.
- Er dient vooraf sprake te zijn van voldoende vooronderzoek dat toelicht dat de betreffende innovatie kans heeft van slagen. Dit vooronderzoek dient in het projectplan te worden omschreven en eventueel als bijlage toegevoegd te worden bij de aanvraag.
- Een project mag niet groter zijn opgezet dan strikt noodzakelijk is voor de ontwikkeling van de innovatie.
- Uw projectplan moet aannemelijk maken en onderbouwen dat:
 - Het project technisch haalbaar is;
 - Het project economisch haalbaar is;
 - Er voldoende slaagkans is voor het project in de Nederlandse markt en maatschappij;
 - Dat u uw eigen bijdrage naast de subsidie kunt financieren.
- Voor de slaagkans van de innovatie in de markt is het tevens van belang dat het projectplan inzicht geeft in de businesscase voor de producent/techniekontwikkelaar en die voor de eindgebruiker.
- U kunt het project niet volledig uitbesteden, omdat inhuur van derden niet telt als daadwerkelijke samenwerking voor eigen rekening en risico.
- Heeft uw project al subsidie gehad van een bestuursorgaan of de Europese Commissie? Dan wordt dat bedrag verrekend met de subsidie die u kunt krijgen of met de kosten die in aanmerking komen voor subsidie. Neem contact op met RVO om te horen wat dat voor u betekent.

Buitenlandse deelnemers in een samenwerkingsverband

Voor alle deelnemers aan het samenwerkingsverband die in aanmerking willen komen voor subsidie geldt dat hun activiteiten ten goede moeten komen aan de Nederlandse economie of andere Nederlandse belangen. Voor ondernemers geldt aanvullend dat deze onderneming een vaste inrichting of dochteronderneming in Nederland moet hebben.

Bij een vaste inrichting gaat het om het duurzaam beschikken over personeel en technische middelen die noodzakelijk zijn voor het verrichten van bepaalde diensten, en daaraan gekoppeld om een voldoende mate van duurzaamheid en een – wat personeel en technische middelen betreft – geschikte structuur om de voor haar eigen behoeften verrichte diensten te kunnen afnemen en ter plaatse te gebruiken. Een postbus in Nederland is dus niet voldoende. Ook bij het begrip 'dochteronderneming' gaat het om duurzaam deelnemen aan het economisch leven.

Afwijzingsgronden

De specifieke afwijzingsgronden van de HER+ zijn beschreven in [hoofdstuk 2](#). Daarnaast wordt uw projectvoorstel in onderstaande gevallen afgewezen:

- Uw aanvraag komt bij RVO binnen na 17.00 uur op de dag dat de betrokken regeling sluit.
- Uw aanvraag is na sluiting van de regeling niet compleet.
- De activiteiten in het project zijn gestart vóór indiening van de aanvraag.
- Het is niet aannemelijk dat het project binnen de termijn uit de regeling (de looptijd) wordt voltooid.
- Er bestaat gegronde vrees dat de betrokkenen het project niet kunnen financieren of er is onvoldoende vertrouwen dat de betrokkenen de capaciteiten hebben om het project uit te voeren.
- Er bestaat onvoldoende vertrouwen in de technische of economische haalbaarheid van het project.
- De activiteiten leveren onvoldoende bijdrage aan de doelstelling van de HER+ subsidie. (zie [hoofdstuk 2](#) voor de doelstelling en de reikwijdte van de HER+ regeling).
- Het project past niet in de beschrijving van de projecten die we zoeken (zie ook [hoofdstuk 2](#) voor welke projecten passen).
- De activiteiten in het project zijn geen experimentele ontwikkeling (EO) of industrieel onderzoek (IO) of energiedemonstratieproject, of combinatie hiervan in de zin van de regeling. (Zie [hoofdstuk 2](#) en [bijlage 6](#) voor uitleg bij IO, EO en demo)
- Er is onvoldoende sprake van vernieuwing ten opzichte van de huidige stand van de techniek. Bij IO of EO activiteiten is de internationale stand der techniek de referentie, bij energiedemonstratieprojecten de stand der techniek in Nederland.
- De slaagkans van de innovatie in de Nederlandse markt en maatschappij is onvoldoende.
- Het is voldoende aannemelijk dat een project ook zonder subsidie tot stand zou komen.

Een toelichting op en een duiding van een aantal van deze afwijzingsgronden vindt u in [Bijlage 2: Toelichting afwijzingsgronden](#) en [hoofdstuk 2](#) waar de specifieke HER+ afwijzingsgronden staan.

Beoordelingsproces

De beoordeling van de aanvragen vindt plaats op volgorde van binnenkomst van de aanvragen. Daarbij telt de datum dat uw aanvraag compleet is. Zie [hoofdstuk 6](#) voor de stukken die u moet meesturen. Nadat uw aanvraag compleet is, is de beoordelingstermijn maximaal acht weken. Deze termijn kan eenmalig met 8 weken verlengd worden. Als uw project aan de voorwaarden voldoet en er geen afwijzingsgronden van toepassing zijn, kunt u subsidie krijgen zolang er budget beschikbaar is.

Samenwerkingsovereenkomst

Als er een onderzoeksorganisatie deelneemt in het project, bent u verplicht een samenwerkingsovereenkomst op te stellen én op te sturen *vóór de startdatum van het project*. Hierin maakt u afspraken over de wijze waarop wordt omgegaan met de bijdrage in de kosten, het delen in de risico's en uitkomsten, de verspreiding van de resultaten en de toegang tot en de regels voor de toewijzing van intellectuele eigendomsrechten. Indirect voordeel aan ondernemingen via de subsidie aan de onderzoeksorganisatie moet namelijk voorkomen worden.

In de volgende gevallen is er geen sprake van indirect voordeel:

- de deelnemende ondernemingen dragen de volledige kosten van het project (onderzoeksorganisaties ontvangen geen subsidie);
- de onderzoeksorganisaties krijgen de intellectuele eigendomsrechten over de activiteiten die zij (gaan) uitvoeren;
- de onderzoeksorganisaties krijgen een marktconforme vergoeding voor de intellectuele eigendomsrechten die uit hun activiteiten ontstaan;
- de intellectuele eigendomsrechten worden volgens een passende afspiegeling van activiteiten, bijdragen en belangen verdeeld over de deelnemers.

Aanleveren samenwerkingsovereenkomst

Als de startdatum van het project vóór de dagtekening van de beschikking ligt, hebben wij de ondertekende overeenkomst al tijdens de behandelperiode nodig: houd daar rekening mee bij de planning van uw project!

- We vragen de getekende samenwerkingsovereenkomst op als de startdatum van het project gelijk is aan de indieningsdatum. Indien de getekende samenwerkingsovereenkomst ontbreekt, wordt uw aanvraag afgewezen, omdat u niet voldoet aan de verplichtingen van de subsidieregeling.
- Is de startdatum later, maar nog wel voor de dagtekening van de beschikking, dan vragen we die op gedurende de beoordelingstermijn. Indien de getekende samenwerkingsovereenkomst niet tijdig aangeleverd is, wordt uw aanvraag afgewezen, omdat u niet voldoet aan de verplichtingen van de subsidieregeling.

Als de startdatum na de datum van verlening van de subsidie ligt, zal er in de beheerfase naar de overeenkomst gevraagd worden. Blijkt die er na de startdatum niet te zijn, dan zal RVO de betaling van de voorschotten opschorten. Als binnen drie maanden daarna er nog steeds geen getekende overeenkomst overlegd is, is RVO genoodzaakt het project stop te zetten en de subsidie vast te gaan stellen. Voor overige samenwerkingen is het ook verstandig een overeenkomst af te sluiten. Een voorbeeld overeenkomst vindt u bij de [Subsidiespelregels](#).

Start van het project

Een project mag starten na indiening van de subsidieaanvraag bij RVO en moet uiterlijk binnen 6 maanden na de datum van verlening gestart zijn.

Wat is een onderzoeksorganisatie?

Een onderzoeksorganisatie is een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding als bedoeld in artikel 2, onderdeel 83, van de algemene groepsvrijstellingsverordening en paragraaf 1.3, onderdeel ee, van het O&O&I-steunkader, bestaande uit:

- a. onder a, b, g of h van de bijlage van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek genoemde instelling voor hoger onderwijs;
- b. andere dan onder subonderdeel a bedoelde geheel of gedeeltelijk meerjarig door de Rijksoverheid gefinancierde onderzoeksorganisatie die activiteiten verricht met als doel de algemene wetenschappelijke en technische kennis uit te breiden;
- c. geheel of gedeeltelijk door een andere staat gefinancierde openbare instelling voor hoger onderwijs gelijkwaardig aan een instelling als bedoeld onder subonderdeel a; of
- d. geheel of gedeeltelijk door een andere staat meerjarig gefinancierde onderzoeksorganisatie die activiteiten verricht met als doel de algemene wetenschappelijke en technische kennis uit te breiden gelijkwaardig aan een instelling als bedoeld onder subonderdeel b.¹

Deze definitie betekent voor de HER+ dat alleen de universiteiten, hogescholen en organisaties voor toegepast onderzoek (de zogeheten TO2-instellingen) en soortgelijke organisaties uit het buitenland kwalificeren als onderzoeksorganisatie.

Wat als een provincie, gemeente of andere overheid een bijdrage levert?

Als een provincie, gemeente of andere overheid ook subsidie verleent aan het project, is er sprake van cumulatie van subsidies. Ook kan de provincie, gemeente of andere overheid zelf deelnemen aan een project (in-kind; uren). Het bestuursorgaan moet zelf verklaren bij in-kind deelname of ze dat doen vanuit hun wettelijke of hun niet-wettelijke taken.

In deze subsidieregeling is ervoor gekozen om zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte die het steunkader biedt. Dat betekent dat subsidies vanuit de SDE++, provincies, gemeenten, waterschappen, gemeentes en openbare lichamen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR), niet bij voorbaat afgetrokken worden van de subsidie die vanuit deze regeling mogelijk is. Andere subsidies vanuit het Rijk brengen we wel in mindering op de subsidie die we vanuit de DEI kunnen verstrekken (artikel 6 Kaderbesluit nationale EZ-subsidies).

Als het gaat om de *wettelijke taken* van een provincie, gemeente of andere overheid, levert de bijdrage van een bestuursorgaan een voordeel op voor de andere projectdeelnemers dat met publiek geld bekostigd wordt. Als het een cash-bijdrage betreft, noemen we dat subsidie. De subsidie wordt opgeteld bij de subsidie die de cash ontvangende deelnemer aanvraagt. Als het een in-kind bijdrage betreft (uren) wordt dit voordeel naar rato van de projectkosten verdeeld over de andere projectdeelnemers. Per deelnemer wordt vervolgens beoordeeld of de totale steun binnen de maximaal toegestane steunruimte uit het steunkader blijft. Het eventuele teveel wordt voor ondernemingen afgetrokken van de gevraagde subsidie.

Als het gaat om de *niet-wettelijke taken* kwalificeert het bestuursorgaan voor die activiteiten als een onderneming. De bijdrage hoeft niet verrekend te worden.

De Rijksoverheid, provincies, gemeentes en WGR kunnen zelf nooit subsidie ontvangen, waterschappen wel.

¹ Artikel 4.1.1 van de Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies.

4. Subsidie en projectkosten

Dit hoofdstuk behandelt het subsidiebudget, subsidiepercentages en de subsidiabele projectkosten.

Subsidiebudget en maximale subsidie

Het beschikbare subsidiebudget, de maximale subsidie per project en de openstellingsperiode zijn als volgt:

	Openstellingsperiode (sluitingstijd is 17.00 uur)	Beschikbaar budget	Max. subsidie per project
Hernieuwbare energietransitie (HER+)	03-04-2023 t/m 31-08-2023	€ 30.000.000	€ 6 miljoen

Subsidiepercentages

De subsidiepercentages zijn afhankelijk van het soort project en zijn als volgt:

Soort project	Subsidiepercentage	Opmerking
Experimentele ontwikkeling (EO)	25% 80%	Voor ondernemingen Voor onderzoeksorganisaties (niet-economische activiteiten)
Industrieel onderzoek (IO)	50% 80%	Voor ondernemingen Voor onderzoeksorganisaties (niet-economische activiteiten)
Energiedemonstratieproject (Demo)	45%	Conform AGVV artikel 41 6e lid: a. de investering als afzonderlijke investering kan worden vastgesteld. b. de investering verrekend wordt met referentiekosten.
	30%	c. voor kleine installaties waar geen vergelijkbaar traditioneel systeem voor bestaat.
	30%	Conform AGVV artikel 38 3e lid: De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om het hogere niveau aan energie-efficiëntie te behalen.
Voor alle projecten geldt:	+ 10 procentpunten + 20 procentpunten + 10 procentpunten	Voor middelgrote ondernemingen Voor kleine ondernemingen Bij experimentele ontwikkeling en/of industriële ontwikkeling waarbij samenwerking is met een onderzoeksorganisatie die ten minste 10% van de subsidiabele projectkosten draagt en het recht heeft de projectresultaten te publiceren zover afkomstig door die organisatie uitgevoerd onderzoek.

In [hoofdstuk 2](#) wordt uitgelegd wat moet worden verstaan onder EO, IO en Demo.

Een nadere toelichting bij de subsidiabele kosten voor een energiedemonstratieproject vindt u in [Bijlage 5: Artikelen uit AGVV](#).

Projectkosten

Als projectkosten komen de kosten in aanmerking die rechtstreeks zijn toe te rekenen aan een project en passen in de doelstelling van de HER+. Verder moeten deze kosten betrekking hebben op industrieel onderzoek (IO), experimentele ontwikkeling (EO) of een energiedemonstratieproject of een combinatie hiervan. Kosten die niet aan de definities van IO, EO of energiedemonstratieproject voldoen komen niet in aanmerking voor subsidie.

De kosten moeten voor eigen rekening komen van de aanvrager en de deelnemers in het samenwerkingsverband en werkelijk worden gemaakt en betaald ná indiening van de aanvraag.

In het projectplan moet u ook beschrijven hoe u uw project managet en hoe u de kennisverspreiding doet. Hoewel dit verplichte activiteiten zijn in het kader van uw project zijn ze niet subsidiabel omdat ze niet voldoen aan bovengenoemde definities.

Verdeling van de projectkosten

Bij veel projecten bestaan de kosten vooral uit loonkosten en zijn de kosten lineair over de projectperiode verdeeld. Er is dan sprake van een jaarplan. Als u in aanmerking komt voor subsidie rapporteert u per jaar en worden de voorschotten lineair uitbetaald.

Naast loonkosten van de deelnemers kunnen ook kosten voor machines, materialen, hulpmiddelen en derden gemaakt worden. Deze kosten kunnen niet evenredig verdeeld zijn over de projectperiode. Als dit het geval is dan kunt u gebruik maken van een mijlpalenplan.

In het projectplan geeft u aan welke activiteiten uitgevoerd worden per mijlpaalperiode en wat de bijbehorende totale kosten zijn per deelnemer.

Als u in aanmerking komt voor subsidie en u heeft gebruikt gemaakt van een mijlpalenplan, dan rapporteert u per mijlpaal en worden de voorschotten verdeeld conform de mijlpaalperiodes.

Let op!

Mijlpaalperiodes mogen elkaar niet overlappen. Het is wel mogelijk om meerdere activiteiten/werkpakketten in 1 mijlpaalperiode op te nemen, maar niet om een activiteit/werkpakket over meerdere mijlpaalperiodes te verdelen. Ook in de begroting geeft u per kostenpost aan bij welke mijlpaal de kosten horen.

Loonkosten

De subsidiabele loonkosten worden berekend op een van deze manieren:

1. Loonkosten-plus-vaste-opslag-systematiek
2. Vaste-uurtarief-systematiek
3. Integrale kostensystematiek (IKS)

Voor een toelichting zie [Bijlage 3: Loonkosten systematieken](#).

Machines en apparaten die niet uitsluitend voor het project worden gebruikt

Als u de machine of apparatuur niet uitsluitend voor het project heeft aangeschaft, mag u de afschrijfkosten of leasetermijnen alleen meenemen als door u een sluitende tijdregistratie wordt bijgehouden. De kosten worden dan meegenomen naar evenredigheid van tijd gedurende welke de machine of het apparaat wordt gebruikt voor het project, gerelateerd aan de normale bezetting. Indien u integrale kosten systematiek gebruikt dan kunt u hier alleen kosten opvoeren als de kosten geen deel uitmaken van het integrale kostentarief.

Aan derden verschuldigde kosten

- a. **Apparatuur uitsluitend voor het project aangeschaft.** U dient rekening te houden met een minimale afschrijvingstermijn van 5 jaar en u kunt alleen de afschrijvingskosten opvoeren voor de looptijd van het project.
- b. **Verbruikte materialen en hulpmiddelen.** Onder verbruikte materialen worden stoffen verstaan die bestemd zijn voor eenmalig gebruik ten behoeve van het project en na bewerking geen zelfstandige zaak meer zijn. Hulpmiddelen zijn zelfstandige zaken die speciaal voor het project worden aangeschaft, niet langer dan gedurende het project worden gebruikt en na afloop van het project niet meer bruikbaar zijn.
- c. **Overige aan derden verschuldigde kosten.** Dit betreft alle (andere) kosten waarvoor u een factuur ontvangt en direct gerelateerd zijn aan de uitvoering van het project. Indien een deel van de activiteiten van het project wordt uitbesteed, kunnen de aan derden verschuldigde kosten aan het project worden toegerekend.

Niet economische activiteiten van onderzoeksorganisaties (n.e.a.)

Onderzoeksorganisaties moeten een gescheiden boekhouding bijhouden voor hun economische en niet-economische activiteiten. In de regeling is het onderscheid relevant in verband met het maximaal toegestane subsidiepercentage en de voorwaarden over de omgang met intellectuele eigendomsrechten en overdracht daarvan aan ondernemingen. Aangenomen wordt dat normaal gesproken de volgende primaire activiteiten van onderzoeksorganisaties geen economisch karakter hebben:

- het uitvoeren van onafhankelijke O&O, ook in samenwerkingsverband;
- de verspreiding van onderzoeksresultaten.

Om te bepalen of er in een samenwerkingsverband sprake is van onafhankelijk onderzoek door de onderzoeksorganisatie, wordt er gekeken naar wie het onderzoek betaalt, wie de inhoud bepaalt en wie er profiteert van de resultaten.

Indirecte steun aan ondernemingen via de subsidie aan de onderzoeksorganisatie moet voorkomen worden. Daarom vragen we in het model projectplan hoe u omgaat met de intellectuele eigendomsrechten, overdracht daarvan aan ondernemingen en verspreiding van andere onderzoeksresultaten.

Bovenstaande punten neemt u op in de samenwerkingsovereenkomst. U bent verplicht deze op te stellen vóór de startdatum van het project als er een onderzoeksorganisatie deelneemt in het project.

Niet subsidiabele kosten

De volgende kosten zijn in ieder geval niet subsidiabel:

- Kosten accountant om de controleverklaring op te stellen.
- Kosten voor (administratief) projectmanagement, zoals voortgang monitoring, contracten opstellen tussen samenwerkingspartijen, de voortgangsrapportages voor RVO, planning, budgettering, escaleren naar stuurgroep, projectbesturing, projectbewaking.
- Kosten voor binnenlandse reiskosten.
- Kosten voor kennisverspreidingsactiviteiten, omdat kennisverspreiding niet past binnen de definitie van onderzoek en ontwikkeling. In de HER+ is onvoldoende kennisverspreiding overigens wel een afwijzingsgrond of een reden om lager te scoren op de rangschikkingscriteria.

BTW

Bent u btw-plichtig, dan mag u de btw niet opnemen in deze subsidiebegroting. U verrekent de btw in uw aangifte omzetbelasting. Wanneer u niet btw-plichtig bent, is het mogelijk de btw over bepaalde kostenposten mee te nemen in de begroting.

Eigen bijdrage (financiering eigen aandeel in de projectkosten)

In alle projecten is er bij de beoordeling aandacht voor de bijdrage die u zelf moet betalen. Als u uw eigen financiële bijdrage niet op tijd kunt leveren, is de kans groot dat het project mislukt of pas veel later (meer dan een half jaar) van start kan gaan. Daarom wordt het project afgewezen als er onvoldoende vertrouwen is in de financiering. In het projectplan wordt u gevraagd aan te geven hoe u de eigen bijdrage gaat financieren. Dit kan bijvoorbeeld onderbouwd worden met een verklaring van uw bank of investeerder, een (recent) jaarverslag en/of een businessplan. In verklaringen van uw bank of investeerder mag als voorwaarde staan dat RVO subsidie verstrekt. Zie voor meer informatie en spelregels: [Financiering subsidieproject](#).

5. De aanvraagprocedure in vijf stappen

Stap 1 – Dien uw projectidee vrijblijvend bij ons in of stel ons uw vraag

Als u nog niet goed weet of u voor subsidie in aanmerking komt, dan is het verstandig om dit te laten toetsen. Hiervoor kunt u een projectideeformulier indienen via de website. Het formulier vindt u op [Projectidee toetsen Subsidie energie-innovatie | RVO.nl | Rijksdienst](#). U krijgt dan advies of uw project in de HER+ past of misschien meer kans maakt in een andere subsidieregeling. Ook kunt u contact opnemen met Klantcontact van RVO, telefoon: 088 0424242.

Stap 2 – Dien uw subsidieaanvraag op tijd in

U kunt een subsidieaanvraag indienen tijdens de openstellings-termijn. U vraagt de HER+-subsidie aan via een geheel nieuw web portal (UPNL genaamd). Het [instructiefilmpje](#) legt uit hoe dit nieuwe web portal werkt. De aanvraag van de subsidie duurt enkele uren. Sla tussentijds op als u later verder gaat. Verzamel zoveel mogelijk al uw gegevens voordat u de aanvraag invult. Via 'Uw aanvraag direct regelen' komt u met eHerkenning bij de web portal. Loopt u vast of heeft u andere problemen bij uw aanvraag? Maak dan een afspraak via het [Bel-me-terug-formulier](#). Een van onze UPNL-adviseurs helpt u dan stap voor stap bij het invullen van uw aanvraag. Om in te kunnen dienen heeft u een eHerkenningmiddel nodig. U heeft minimaal betrouwbaarheidsniveau 3 nodig. Vraag dit tijdig aan! Dit kost een aantal werkdagen. <http://www.rvo.nl/digitaal-indienen/stappenplan-eherkenning>.

Stap 3 – Is uw aanvraag volledig?

Als uw aanvraag binnenkomt, controleren wij of alle benodigde stukken aangeleverd zijn. Als uw aanvraag compleet is, nemen we uw aanvraag in behandeling. Is dit niet het geval, dan ontvangt u een bericht met het verzoek om de aanvraag aan te vullen. Aanvragen die we ontvangen op de sluitingsdag worden alleen in behandeling genomen als ze compleet zijn. Na de sluitingsdag is er geen mogelijkheid meer om uw aanvraag aan te vullen. RVO stuurt alle correspondentie die op uw subsidieaanvraag volgt naar de penvoerder of, indien u dat heeft aangegeven, naar een intermediair.

Stap 4 – Beoordeling van de aanvraag

RVO beoordeelt de aanvragen op volgorde van binnenkomst van de aanvragen. Daarbij geldt de datum dat uw aanvraag compleet is. In deze fase toetsen we of er inhoudelijke of financiële redenen zijn om uw subsidieaanvraag af te wijzen. Als uw project aan de inhoudelijke vereisten voldoet, dan kunt u subsidie krijgen tot het beschikbare budget is uitgeput.

Stap 5 – Uitsluitel over toekenning of afwijzing

De termijn voor beoordeling op volgorde van binnenkomst is acht weken. Binnen deze termijn laten we u weten of uw aanvraag is toegekend of afgewezen. Een termijn kan door diverse redenen verlengd worden met acht weken maar we proberen dit zoveel mogelijk te voorkomen.

6. Onderdelen van de subsidieaanvraag

Bijlagen bij uw aanvraag

Bij uw aanvraag dient u een aantal ingevulde bijlagen mee te sturen:

- **Modelprojectplan.** Dit model bevat een aantal hoofdstukken waarin u de relevante informatie aanlevert die nodig is voor de beoordeling van uw aanvraag. Dit modelprojectplan dient zelfstandig leesbaar te zijn.
- **Rekenmodel basisbedrag SDE++-categorieën.** Dit is belangrijk voor de berekening van de verwachte verlaging van het basisbedrag van de door u gekozen SDE++-categorie.
- **Rekenmodel basisbedrag windenergie op zee.** Dit is voor de berekening van de verwachte verlaging van het basisbedrag voor windenergie op zee (alleen voor deze categorie van projecten noodzakelijk).
- **Rekenmodel besparing.** Voor de berekening van de besparing op de toekomstige SDE++-uitgaven of kostenbesparing windenergie op zee. Dit rekenmodel controleert of het nieuwe basisbedrag lager is dan het referentiebedrag van die categorie. Het referentiebedrag is zodanig bepaald dat de maximum subsidie-intensiteit niet hoger is dan € 300/ton CO₂.

Deze modellen vindt u op mijn.rvo.nl.: <https://mijn.rvo.nl/tse-hernieuwbare-energietransitie>. Zorg altijd dat u de meest recente versie van deze documenten gebruikt.

Overige bijlagen

Wij raden u aan om stukken die belangrijk zijn voor het project mee te sturen als bijlage, zoals:

- rapporten die de technische/economische claims die u in het projectplan doet, onderbouwen;
- offertes;
- toezeggingen van de bank of investeerder(s);
- machtigingsformulier voor de intermediair;
- formulier voor een buitenlandse partner;
- samenwerkingsovereenkomst wanneer een onderzoekinstelling meedoet;
- uitbestedingsovereenkomst(en).

Let op!

De begroting levert u niet meer als losse bijlage aan zoals voorheen, maar vult u direct in op het web portal. Als extra service hebben wij voor u een werkbegroting hernieuwbare energie op onze website geplaatst. Deze kunt u zelf gebruiken ter voorbereiding voor het indienen van uw aanvraag. Deze werkbegroting is zuiver ter ondersteuning voor u en er kunnen geen rechten aan ontleend worden. De definitieve geldende begroting voert u in zijn geheel op bij uw aanvraag in UPNL.

7. Als uw project subsidie krijgt toegekend

Als uw project voor subsidie in aanmerking komt, ontvangt u hiervan schriftelijk bericht in de vorm van een beschikking. Hierin staat hoeveel subsidie u krijgt, welke voorwaarden er mogelijk nog gelden en aan welke bepalingen u moet voldoen.

Voorschotten

Het subsidiebedrag krijgt u in delen uitgekeerd. U krijgt automatisch (indien er geen aanvullende voorwaarden worden gesteld) een eerste voorschot binnen twee weken na verlening en na aanvang van de activiteiten.

U krijgt in totaal 90% van het subsidiebedrag, lineair verdeeld over de gehele projectperiode als voorschot. De voorschotten worden binnen twee weken na de start van een nieuw kwartaal automatisch uitbetaald. De laatste 10% van het subsidiebedrag wordt na afsluiting, bij de vaststelling van het project uitbetaald.

Als u in het projectplan heeft aangegeven gebruik te maken van een mijlpalenplan, dan worden de voorschotten verdeeld op grond van de mijlpalen. Binnen een mijlpaalperiode worden de kosten lineair verdeeld en binnen twee weken na de start van een nieuw kwartaal uitbetaald.

Wanneer het project vertraging oploopt, heeft u de plicht dit te melden en toestemming te vragen via een wijzigingsverzoek zodat ook de bevoorschotting aangepast kan worden. Indien u langere tijd onterecht voorschotten ontvangt, kan RVO deze voorschotten terugvorderen en u een boete opleggen.

Verplichtingen

Houd er rekening mee dat u aan een aantal verplichtingen moet voldoen als uw project subsidie krijgt. De belangrijkste zijn:

- U houdt een correcte en overzichtelijke projectadministratie bij;
- U voert het project uit volgens het projectplan en de bepalingen in de beschikking;
- Voor eventuele wijzigingen in de uitvoering van het project vraagt u vooraf schriftelijk toestemming aan RVO. Dit doet u via een webportaal. Dat bereikt u via: <https://mijn.rvo.nl/tse-hernieuwbare-energietransitie>. Vervolgens selecteert u de relevante knop Beheren. U logt in op het webportaal met uw e-Herkenningsmiddel en voert uw wijziging in bij het juiste zaaknummer. Let op voor oudere lopende HER+ projecten gebruikt u een online formulier. Dit is ook te vinden op <https://mijn.rvo.nl/tse-hernieuwbare-energietransitie>. U selecteert dan de relevante knop Doorgeven.
- Aan het eind van het project stuurt u ons binnen dertien weken een verzoek om de subsidie vast te stellen en een (openbaar) eindverslag.

Wat gebeurt er als uw aanvraag wordt afgewezen?

Als uw subsidieverzoek wordt afgewezen, ontvangt u hiervan ook schriftelijk bericht in de vorm van een beschikking. U kunt telefonisch een nadere toelichting krijgen. Afhankelijk van de reden voor afwijzing, bekijken wij samen met u of het indienen van een verbeterde aanvraag zinvol is en of er andere financiële ondersteuningsmogelijkheden zijn bij RVO. Houd er rekening mee dat al gemaakte kosten bij een eventuele tweede indiening niet voor ondersteuning in aanmerking komen.

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

Aanvrager

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon neemt deel aan het project voor eigen kosten en risico. Geen subsidie wordt verstrekt aan een provincie, gemeente of openbaar lichaam als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Algemene groepsvrijstellingsverordening

Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014 waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard (PbEU 2014, L 187). [AGVV](#)

CO₂

CO₂ of CO₂-equivalent.

CO₂-equivalent

De hoeveelheid CH₄, N₂O, HFK's, PFK's en SF₆, die overeenkomstig de factoren uit bijlage 4.2.2 van de RNES eenzelfde broeikas-effect oplevert als een massa-eenheid CO₂.

Deelnemer (medeaanvrager)

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon neemt deel aan het samenwerkingsverband voor eigen kosten en risico. Geen subsidie wordt verstrekt aan een provincie, gemeente of openbaar lichaam als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Derden (sub contractant)

Derden voeren een deel van het project uit in opdracht en op kosten van de aanvrager. Met een derde kan een uitbestedings-overeenkomst gesloten worden.

Demonstratieproject

Een op bescherming van het milieu gericht samenhangend geheel van activiteiten die een technisch en economisch risico inhouden, waarbij die activiteiten bestaan uit het door de aanvrager treffen van CO₂-reducerende maatregelen die passen binnen het thema van de subsidieregeling, met behulp van:

- voor Nederland nieuwe apparaten, systemen of technieken, of
- een voor Nederland nieuwe toepassing van apparaten, systemen of technieken.

Bij een demonstratieproject gaat het om investeringssteun voor praktijktoepassingen door een eindgebruiker/exploitant. Het betreft investeringen in materiële en eventueel immateriële activa. Leaseconstructies zijn mogelijk voor zover het om financiële lease gaat, waarbij de leasener eigenaar wordt van de installatie. Bij een demonstratieproject blijft de installatie ook na het project in gebruik. Is dat niet het geval, omdat de installatie gedemonteerd wordt of stil komt te staan, dan is er mogelijk sprake van een pilotproject.

Energie-efficiëntie

Een hoeveelheid bespaarde energie op het niveau van de onderneming die wordt vastgesteld door het verbruik vóór en ná de invoering van een maatregel ter verbetering van de energie-efficiëntie te meten en/of te ramen, gecorrigeerd voor externe factoren die het energieverbruik beïnvloeden.

Experimentele ontwikkeling

Het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten. Dit kan ook activiteiten omvatten die gericht zijn op de conceptuele formulering, de planning en documentering van nieuwe producten, procedés of diensten. Experimentele ontwikkeling kan prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vast staan. Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden. Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien deze wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden.

Exploitatiewinst

Het verschil tussen de gediscoteerde inkomsten en de gediscoteerde exploitatiekosten over de betrokken levensduur van de investering, wanneer dit verschil positief is. De exploitatiekosten omvatten kosten zoals personeelskosten, kosten voor materialen, uitbestede diensten, communicatie, energie, onderhoud, huur, administratie, doch, voor de toepassing van deze verordening, niet de afschrijvingslasten of de financieringskosten indien deze werden gedekt door investeringssteun. De levensduur dient minimaal 5 jaar te zijn.

Hernieuwbare energie

Energie opgewekt met behulp van de volgende hernieuwbare, niet-fossiele energiebronnen: windenergie, zonne-energie, aerothermische, geothermische, hydrothermische energie en energie uit de oceanen, waterkracht, biomassa, stortgas, rioolwater-zuiveringsgas en biogas.

Fundamenteel onderzoek

Experimentele of theoretische werkzaamheden die voornamelijk worden verricht om nieuwe kennis te verwerven over de fundamentele aspecten van verschijnselen en waarneembare feiten, zonder dat hiermee een directe commerciële toepassing of een direct commercieel gebruik wordt beoogd.

Industrieel onderzoek

Planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procedés of diensten, of om bestaande producten, procedés of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de creatie van onderdelen voor complexe systemen en kan ook de bouw omvatten van prototypes in een laboratorium-omgeving en/of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie.

Intermediair

U kunt besluiten om iemand anders (een intermediair) in te schakelen om de subsidieaanvraag in te dienen, bijvoorbeeld als uw organisatie niet zelf over een eHerkenningmiddel beschikt. Vaak is dit een (subsidie)adviseur, maar soms ook een moeder- of zusterbedrijf. Uw intermediair heeft dan een machtiging nodig om namens u of uw organisatie op te treden. Als de naam van uw onderneming of het KvK-nummer afwijkt van die van de subsidieaanvrager (penvoerder) dan bent u een intermediair en heeft u een rechtsgeldig ondertekende machtiging nodig.

Kleine onderneming, middelgrote onderneming, MKB onderneming

Onder een MKB-onderneming in de zin van de verordeningen 70/2001 en 364/2004 van de Europese Commissie inzake staatssteun voor kleine of middelgrote onderneming wordt verstaan een onderneming die:

- minder dan 250 (klein: 50) werknemers heeft en
- een jaaromzet heeft van niet meer dan € 50 miljoen (klein: € 10 miljoen) óf
- een jaarlijks balanstotaal heeft van niet meer dan € 43 miljoen (klein: € 10 miljoen), en
- niet voor 25% of meer van het kapitaal of van de stemrechten in handen is van één of meerdere onderneming(en) die niet aan deze definitie voldoen, met uitzondering van openbare participatiemaatschappijen, van ondernemingen van risicokapitaal of van institutionele beleggers, indien deze individueel noch gezamenlijk in enig opzicht zeggenschap over de onderneming hebben.

Indien de onderneming onderdeel is van een groep, telt het totaal van de groep. Zie ook MKB-toets.

Milieubescherming

Elke maatregel die is gericht op preventie of herstel van *aantastingen van de natuurlijke omgeving of de natuurlijke hulpbronnen door de eigen activiteiten van een begunstigde*, op beperking van het risico op dergelijke aantastingen, dan wel op aanmoediging van een rationeler gebruik van die hulpbronnen, daaronder begrepen energiebesparende maatregelen en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen.

Ondernemer

Een natuurlijke persoon of rechtspersoon (niet zijnde een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld) die een onderneming in stand houdt (niet zijnde een onderneming die bij regeling van de Minister van Economische Zaken en Klimaat is uitgesloten).

Onderzoeksorganisatie

Een entiteit (zoals universiteiten of onderzoekinstellingen, agentschappen voor technologieoverdracht, innovatie- intermediairs, entiteiten voor fysieke of virtuele onderzoeks-gerichte samenwerking), ongeacht haar rechtsvorm (publiek- of privaatrechtelijke organisatie) of financieringswijze, die zich in hoofdzaak bezighoudt met het onafhankelijk verrichten van fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling, of met het breed verspreiden van de resultaten van die activiteiten door middel van onderwijs, publicaties of kennisoverdracht. Wanneer deze entiteit ook economische activiteiten uitoefent, moet met betrekking tot de financiering van, de kosten van en de inkomsten uit die economische activiteiten een gescheiden boekhouding worden gevoerd.

Ondernemingen die een beslissende invloed op deze entiteit kunnen uitoefenen in hun hoedanigheid van bijvoorbeeld aandeelhouder of lid van de organisatie, mogen geen preferente toegang tot de door deze entiteit verkregen onderzoeksresultaten genieten.

PBL

Plan Bureau voor de Leefomgeving, www.pbl.nl.

Penvoerder

De aanvrager is tevens de penvoerder. De penvoerder verzorgt de correspondentie en de rapportages. De penvoerder ontvangt de subsidievoorschotten en voert een deugdelijke administratie van het project.

Projectkosten

Kosten die een subsidieontvanger na de indiening van de aanvraag heeft gemaakt en betaald en die noodzakelijk zijn en rechtstreeks aan de uitvoering van het project zijn toe te rekenen.

RNES

Regeling nationale EZK- en LNV-subsidies (RNES). De HER+ is een van de regelingen die onder der RNES valt. De RNES op zijn beurt valt weer onder het Kaderbesluit nationale EZ-subsidies.

Subsidie-intensiteit:

Dit is de hoeveelheid subsidie-kosten per vermeden ton CO₂ emissie van een bepaalde SDE++ techniek

Uitbesteding

Er is sprake van uitbesteding wanneer een aanvrager of deelnemer die een project voor eigen rekening en risico uitvoert een deel van de activiteiten van dat project uitbesteedt aan een derde.

De aanvrager dient zelf werkzaamheden in het project uit te voeren.

De aanvrager mag dan overigens niet met de derde in een groep, commanditaire vennootschap, vennootschap onder firma of een maatschap zijn verbonden. De uitbestedingsrelatie moet zijn vastgelegd in een overeenkomst tot uitbesteding.

Essentiële uitbestedingen zijn uitbestedingen die een belangrijke bijdrage leveren aan het slagen van het project. Ook uitbestedingen met een grote omvang (meer dan 10%) ten opzichte van het totale project vallen hieronder. Niet essentiële uitbestedingen worden bij de beoordeling van de samenwerking buiten beschouwing gelaten.

Bijlage 2 Toelichting afwijzingsgronden

In artikel 4.2.20 van de Regeling nationale EZK- en LNV subsidies is een aantal afwijzingsgronden opgenomen die gelden naast de algemene afwijzingsgronden uit artikel 22 en 23 van het Kaderbesluit nationale EZ-subsidies.

Aannemelijk maken CO₂-reductie 2030 en besparing

Hiervoor heeft RVO een tweetal Excel sheets op de website gezet. Via deze berekeningsmethodiek dient aangetoond te worden dat het project hieraan voldoet. Uitleg over de wijze van invullen van deze sheets vindt u in de betreffende documenten zelf. Belangrijk is dat in het bijgeleverde projectplan een onderbouwing staat van de aannames of aanpassingen die u hebt gedaan bij de berekeningen.

Kwaliteit van het project

Een project dat van onvoldoende kwaliteit is, wordt afgewezen. Er wordt gekeken naar aanpak en methodiek, zoals de beschrijving in het projectplan van de achtergrond van het probleem, de probleemdefinitie, het verrichte vooronderzoek, de doelen, de inhoudelijke aanpak, de per betrokken partij uit te voeren activiteiten, de projectfasen inclusief go/no go momenten, de te gebruiken middelen en de resultaten.

Ook wordt beoordeeld of het projectplan inzicht geeft in de risico's en hoe daarmee omgegaan wordt. Daarnaast is van belang dat de partijen die bij het project betrokken zijn (de aanvrager en eventuele uitbestedingsrelaties) de voor het project noodzakelijke partijen zijn (betrokkenheid van de waardeketen: producent/ontwikkelaar, leverancier en (eind)gebruiker), of de kwaliteit van die partijen voldoende is om het project goed uit te voeren (de partijen beschikken over de benodigde kennis en ervaring), en of de inbreng van de deelnemende partijen duidelijk is.

Voor de mate waarin de beschikbare middelen effectief of efficiënt ingezet worden, geldt dat de financiële middelen zowel de gevraagde subsidie betreffen als de andere middelen waarmee het project gefinancierd wordt. Om te voorkomen dat er onnodig veel projectkosten opgevoerd worden, wordt bij de beoordeling meegewogen welke invloed het project kan hebben op het bereiken van de doelstellingen en of dat in verhouding staat tot de totale subsidiabele projectkosten die opgevoerd worden.

De mate waarin is voorzien van een kwalitatief goede kennisverspreiding

Alhoewel externe kennisverspreiding van het project belangrijk is, en tevens een voorwaarde, om te voldoen aan de eisen van de regeling is het niet subsidiabel. In het project moeten dus wel activiteiten zijn opgenomen op welke wijze kennis over het project verspreid zal gaan worden, echter zijn deze activiteiten niet subsidiabel. Deelnemers zijn wel verplicht om deze activiteiten uit te voeren binnen het project.

Subsidie voor soortgelijke projecten

Op grond van onderdeel d wordt een project afgewezen indien er op grond van dit artikel 4.2.20 al eerder subsidie is verstrekt voor soortgelijke projecten. Een soortgelijk project is een project dat in doel en activiteiten (en daarmee de resultaten) veel overlap vertoont met het project waarvoor subsidie wordt aangevraagd en waarvan de toegevoegde waarde dus gering is.

Voor industrieel onderzoek en/of experimenteel onderzoek geldt dat het project altijd voldoende nieuw moet zijn. Voor demonstratieprojecten betekent dit een uitbreiding van de mogelijkheden ten opzichte van voorheen. Wel geldt dat uit de exploitatieberekening blijkt dat zonder de subsidie de businesscase onvoldoende sluitend is in verband met het stimulerend effect van de subsidie.

Evenwichtige samenwerking

Verdeling van kosten en activiteiten tussen de verschillende deelnemers in het samenwerkingsverband dient evenwichtig te zijn. Een samenwerkingsverband bevat ten minste één ondernemer. Een project wordt afgewezen als een onderzoeksorganisatie ruimschoots het overgrote van de kosten maakt. Een en ander hangt natuurlijk wel af van het stadium waarin de innovatie zich bevindt.

Bijlage 3 Loonkosten systematieken

Zie ook www.rvo.nl/subsidiespelregels.

De loonkosten-plus-vaste-opslag-systematiek

In deze methodiek zijn de subsidiabele kosten:

- De directe loonkosten van projectmedewerkers. Het uurtarief berekent u door de directe loonkosten te delen door het aantal productieve uren per jaar dat in uw organisatie gangbaar is.
- Een opslag van 50% over de directe loonkosten als vergoeding voor de indirecte of overheadkosten van uw organisatie, bijvoorbeeld indirecte loonkosten en kosten voor huisvesting, kantoorapparatuur en binnenlandse reizen voor werkoverleg.
- Kosten van apparatuur.
- Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen.
- Overige aan derden verschuldigde kosten (uitbesteding).

U houdt in uw administratie het aantal aan het gewerkte project-uren met de bijbehorende loonkosten van deze medewerkers bij. Daarnaast houdt u de kosten van apparatuur, materialen en derden (facturen) bij. Deze moeten direct verbonden zijn aan het project.

De vaste-uurtarief-systematiek

In deze systematiek zijn de subsidiabele kosten:

- Een vast uurtarief per gewerkt uur van € 60. Het vaste uurtarief is een vergoeding voor de loonkosten/arbeidskosten en de indirecte-, of overheadkosten van uw organisatie, bijvoorbeeld huisvestingskosten, kosten van kantoorapparatuur en kosten van binnenlandse reizen voor werkoverleg.
- Kosten van apparatuur.
- Kosten van verbruikte materialen en hulpmiddelen.
- Overige aan derden verschuldigde kosten (uitbesteding).

In uw administratie moeten het aantal gewerkte uren door uw projectmedewerkers en de kosten van apparatuur, materialen en derden (facturen) duidelijk terug te vinden zijn. Deze moeten direct verbonden zijn aan het project. Een verantwoording over de werkelijke loonkosten van de medewerkers die aan het project werken is niet nodig.

De integrale kostensystematiek (IKS)

IKS is een manier om directe en indirecte kosten toe te rekenen aan kostendragers, zoals arbeidsuren of machine-uren. Deze kosten houden verband met, en zijn noodzakelijk voor het uitvoeren van de activiteiten waarvoor u subsidie aanvraagt. U kunt dus niet alle kosten van de bedrijfsvoering via de IKS toerekenen aan kostendragers.

Een IKS is niet hetzelfde als het eenvoudigweg delen van alle kosten door de werkbare uren. De kosten moeten via controleerbare verdeelsleutels aan de kostendragers worden toegerekend. Een voorwaarde is dat u uw IKS stelselmatig gebruikt in uw bedrijf of organisatie.

In deze systematiek zijn de subsidiabele kosten:

- De loonkosten van de projectmedewerkers berekend aan de hand van het IKS-tarief van de functiegroep.
- Aan derden betaalde kosten voor zover deze geen deel uitmaken van IKS-tarief. Deze kosten moeten in uw administratie duidelijk terug te vinden zijn (facturen) en moeten direct verbonden zijn aan het project.

Wilt u voor het eerst gebruikmaken van IKS bij een subsidie-aanvraag? Stuur dan de Eigen verklaring naar iks@rvo.nl.

Wij toetsen aan de hand van de door u ingevulde Eigen verklaring of uw IKS bruikbaar is bij subsidieprojecten. De toetsing is eenmalig, tenzij uw IKS verandert.

Bijlage 4 SDE++ technieken

De SDE++ biedt subsidie voor de inzet van technieken voor de opwekking van hernieuwbare energie en van andere CO₂-verlagende technieken. Hieronder staat een overzicht van de SDE++ technieken zoals die in 2021 van toepassing zijn.

Wanneer uw innovatieproject resulteert in een kostenbesparing op een van de SDE++ technieken dan kan uw innovatieproject in aanmerking komen voor een HER+ subsidie. Uitgangspunt voor de berekening van de verwachte verlaging van het basisbedrag van een SDE++ techniek zijn de basisbedragen zoals berekend door PBL voor het kalenderjaar waarin de subsidiemodule HER+ opengaat. Deze SDE++ technieken kunt u vinden in het rekenmodel voor het basisbedrag dat u met uw aanvraag meestuurt. Dit rekenmodel is terug te vinden op de mijnrvo.nl website voor aanvraag van HER+ subsidie.

Categorieën SDE++	
Hoofdcategorie	Subcategorie
Hernieuwbare elektriciteit	<ul style="list-style-type: none">• Osmose• Waterkracht• Wind• Zon
Hernieuwbare warmte (WKK)	<ul style="list-style-type: none">• Biomassa (vergisting en verbranding)• Compostering champost• Geothermie (ultra)diep• Zonthermie
Hernieuwbaar gas	<ul style="list-style-type: none">• Biomassa (vergisting en vergassing)
CO ₂ -arme warmte	<ul style="list-style-type: none">• Aquathermie (TEO en TEA)• Daglichtkas• Elektrische boiler• Geothermie (ondiep)• Restwarmte• Warmtepomp
CO ₂ -arme productie	<ul style="list-style-type: none">• CO₂-afvang en -opslag• Waterstof door elektrolyse

Bijlage 5 Artikelen uit AGVV

Inleiding

Staatssteun aan ondernemingen is verboden in de EU, tenzij de Europese Commissie daar toestemming voor heeft gegeven of de steun vooraf is vrijgesteld. De Europese Commissie heeft in verschillende staatssteunkaders uitgewerkt onder welke voorwaarden steun op een bepaald gebied wel toegestaan is. Voorbeelden zijn de Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie en de Richtsnoeren staatssteun ten behoeve van milieubescherming en energie (MESK).

In de algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV) zijn onderdelen uit deze steunkaders gehaald waarvoor steun verleend mag worden zonder voorafgaande toestemming van de Europese Commissie. Daarbij worden ook de voorwaarden en subsidiepercentages genoemd die dan van toepassing zijn. Deze bijlage bevat een aantal voor de HER+ relevante artikelen uit de AGVV.

Toelichting bij het vaststellen van de kosten voor een Energiedemonstratieproject

Wanneer u kosten voor een energiedemonstratieproject wilt laten subsidiëren moeten die voldoen aan artikel 38 of artikel 41 uit de AGVV.

AGVV artikel 38, 3^e lid:

De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om het hogere niveau aan energie-efficiëntie te behalen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:

- a. wanneer de kosten voor de investering in energie-efficiëntie binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld, vormen deze specifiek op energie-efficiëntie betrekking hebbende kosten de in aanmerking kosten;
- b. in alle overige gevallen worden de kosten van investeringen in energie-efficiëntie vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder energie-efficiënte investering die zonder de steun op geloofwaardige wijze zou zijn uitgevoerd. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de met energie-efficiëntie verband houdende kosten op en geldt als de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van energie-efficiëntie, komen niet in aanmerking.

Toelichting bij artikel 38 AGVV

Investeringssteun ten behoeve van energie-efficiëntiemaatregelen

- Energie-efficiëntie: een onderneming gaat minder energie verbruiken binnen (het productieproces van) zijn onderneming dan voorafgaand aan de beoogde investering.
- Bij voorzieningen in een bestaand pand of productieproces moet het project leiden tot een lager energieverbruik van het bedrijf. Bij uitbreiding van het pand of van de productiecapaciteit moet het energieverbruik lager zijn dan een vergelijkbaar bestaand productieproces of pand dat volgens de laatste stand van techniek gebouwd is.
- Bij een nieuw pand of productieproces wordt het energieverbruik eveneens vergeleken met een bestaand productieproces of pand dat volgens de laatste stand van techniek gebouwd is. Bij vergelijking moet gekeken worden naar het energieverbruik per eenheid geproduceerde goederen of per m² oppervlak.
- In ieder geval geen steun voor:
 - verbeteringen die worden uitgevoerd om ervoor te zorgen dat ondernemingen voldoen aan reeds vastgestelde Unienormen, zelfs al zijn die nog niet van kracht.
 - energiebesparingen in de keten, d.w.z. bij andere partijen dan de partij die investeert
 - hoogrenderende warmtekraftkoppeling
 - batterijsystemen
- Een Unienorm is:
 - een verplichte Europese norm, waarin de op milieugebied te bereiken normen per onderneming zijn vastgesteld.
 - de verplichting op grond van de Richtlijn Industriële emissies (2010/75/EU) om de beste beschikbare technieken (BAT's) te gebruiken en ervoor te zorgen dat de emissieniveaus van verontreinigde stoffen niet hoger zijn dan bij de toepassing van de BAT's.
 - Steun aan zogeheten ESCo's (Energy Service Companies) is niet mogelijk, alleen de onderneming die zelf in zijn activiteiten energie-efficiënter wordt, kan subsidie krijgen. Dat is de onderneming waarin de ESCo de maatregelen uitvoert. Dan moet er wel sprake zijn van financiële lease, waarbij de leasener een koopverplichting heeft en dus eigenaar wordt.
 - De subsidiabele kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om het hogere niveau aan energie-efficiëntie te behalen. Er wordt gekeken wat de vergelijkbare, minder energie-efficiënte investering is (met dezelfde productiecapaciteit) die zonder de steun op geloofwaardige wijze zou zijn uitgevoerd. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de bijkomende kosten op.
 - De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van energie-efficiëntie, komen niet in aanmerking.

AGVV artikel 41 6° lid:

6. De in aanmerking komende kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen te bevorderen. Deze kosten worden als volgt vastgesteld:

- a. wanneer de kosten van investeringen in de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen binnen de totale investeringskosten als een afzonderlijke investering kunnen worden vastgesteld (bv. omdat het een gemakkelijk te onderscheiden "uitbreiding" van een reeds bestaande faciliteit is), vormen deze kosten met betrekking tot hernieuwbare energie de in aanmerking komende kosten;
- b. wanneer de kosten van investeringen in de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen kunnen worden vastgesteld ten opzichte van een vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering die zonder de steun op geloofwaardige wijze zou zijn verricht, levert dit verschil tussen de kosten van beide investeringen de met hernieuwbare energie verband houdende kosten op en geldt dit als de in aanmerking komende kosten;
- c. voor bepaalde kleine installaties waar een minder milieuvriendelijke investering niet kan worden bepaald omdat geen installaties van beperkte omvang bestaan, vormen de totale investeringskosten die nodig zijn om een hoger niveau aan milieubescherming te bereiken, de in aanmerking komende kosten.

De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.

Toelichting bij artikel 41 AGVV

Investeringssteun ter bevordering van energie uit hernieuwbare energiebronnen

Energie uit hernieuwbare energiebronnen:

- Energie geproduceerd met installaties waarbij uitsluitend van hernieuwbare energiebronnen wordt gebruikgemaakt, alsmede het aandeel in calorische waarde van de energie die met hernieuwbare energiebronnen wordt opgewekt in hybride installaties die ook met conventionele energiebronnen werken. Hieronder valt ook voor accu's of batterijen gebruikte hernieuwbare elektriciteit, maar niet elektriciteit die van dergelijke systemen afkomstig is.
- Hernieuwbare energiebronnen: windenergie, zonne-energie, aërothermische, geothermische, hydrothermische energie en energie uit de oceanen, waterkracht, biomassa, stortgas, rioolwaterzuiveringgas en biogas.
- De productie van (pyrolyse)olie, pellets en biogas uit biomassa valt ook onder energie uit hernieuwbare bronnen. Biogene CO₂ wordt echter niet aangemerkt als biomassa.

- De onderneming:
 - behaalt zelf een milieuvoordeel
 - met de eigen activiteiten en
 - tijdens de looptijd van het subsidieproject (uiterlijk bij ingebruikname aan het eind van het project, dus niet in de toekomst).
- In ieder geval geen steun voor:
 - De productie van biobrandstoffen; dit geldt ook voor lucht- en scheepvaartbrandstoffen.
 - Maatgevend is de vraag of het product als biobrandstof kan worden gebruikt. Ethanol bijvoorbeeld wordt gebruikt als brandstof en als grondstof voor de chemie. Omdat ethanol als biobrandstof gebruikt kan worden is steun uitgesloten, ook als de aanvrager van plan zegt te zijn om het aan de chemische industrie te leveren. Marktomstandigheden kunnen er toe leiden dat de ethanol uiteindelijk toch als brandstof op de markt komt en in dat geval zou de steun onterecht verleend zijn.
 - Projecten op het gebied van biobased grondstoffen grondstoffen ter vervanging van fossiele grondstoffen. Als voorbeeld: de productie van pyrolyse-olie voor de productie van stoom komt voor steun in aanmerking. De productie van pyrolyse-olie die gebruikt wordt om bioplastics te produceren echter niet, omdat bioplastics niet bedoeld zijn voor de opwekking van warmte, elektriciteit of groen gas.
 - De productie van brandstoffen uit afvalplastics. Omdat de grondstof van fossiele herkomst is, kwalificeert deze niet als hernieuwbaar.
 - De productie van waterstof via elektrolyse.
 - Batterijsystemen, tenzij deze onderdeel zijn van een nieuw te realiseren hernieuwbare energieproductie-installatie en de exploitant daarvan ook de batterij exploiteert.
 - Waterkrachtinstallaties die niet aan Richtlijn 2000/60/EG voldoen.
- Alleen steun voor nieuwe installaties. Er wordt geen steun toegekend of uitgekeerd nadat de installatie in bedrijf is gekomen.
- De subsidiabele kosten zijn de bijkomende investeringskosten die nodig zijn om de productie van energie uit hernieuwbare energiebronnen te bevorderen. Er wordt gekeken wat de vergelijkbare, minder milieuvriendelijke investering (met dezelfde productiecapaciteit) is die zonder de steun op geloofwaardige wijze zou zijn verricht. Het verschil tussen de kosten van beide investeringen levert de bijkomende kosten op. Voor bepaalde kleine installaties waar een minder milieuvriendelijke investering niet kan worden bepaald omdat geen installaties van beperkte omvang bestaan, vormen de totale investeringskosten die nodig zijn om een hoger niveau aan milieubescherming te bereiken, de subsidiabele kosten.
- De kosten die niet rechtstreeks verband houden met het behalen van een hoger niveau van milieubescherming, komen niet in aanmerking.

Bijlage 6 Toelichting op fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling

1 Algemene criteria

De algemene criteria of een activiteit kwalificeert als onderzoek en ontwikkeling (O&O) zijn²:

4. Nieuw

De O&O-activiteit binnen het project moet leiden tot conclusies die nieuw zijn voor uw bedrijf. Het moet gaan om niet al bekende en gebruikte kennis binnen de sector. In de innovatieregelingen van het ministerie van EZK wordt ook vaak de internationale stand van onderzoek en techniek als de maatstaf genoemd.

5. Creatief

Een O&O-project moet zijn gericht op nieuwe ontwerpen en ideeën of bestaande kennis verbeteren.

6. Onzekerheid

Aan de start van het O&O-project weet u nog niet zeker of u de doelen gaat halen.

7. Systematisch

Dit betekent dat u het O&O-project met een plan uitvoert. Denk aan onderzoeksvragen/hypotheses, te toetsen parameters, een vooraf opgezet testprogramma. Ook de gegevens van het proces en het resultaat houdt u bij.

8. Overdraagbaar

Een O&O-project moet leiden tot de kennis die anderen kunnen gebruiken. Zij gaan aan de slag met de resultaten in hun eigen O&O-activiteiten.

2 De definities van FO, IO en EO

De staatssteunkaders en de subsidieregelingen van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat onderscheiden drie onderzoekscategorieën: fundamenteel onderzoek (FO), industrieel onderzoek (IO) en experimentele ontwikkeling (EO). De definities van FO, IO en EO uit de steunkaders staan in bijlage 1. Voor de uitleg van deze definities verwijst de Europese Commissie naar de Frascati Manual (2015)³ en naar de TRL-indeling uit Horizon 2020⁴.

2.1 Frascati Manual

De Frascati Manual maakt een indeling in drie typen onderzoek/ontwikkeling: fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek en experimentele ontwikkeling, en beschrijft die als volgt⁵:

Fundamenteel onderzoek (FO) is experimenteel of theoretisch werk dat in de eerste plaats wordt ondernomen om nieuwe kennis te verwerven van de onderliggende fundamenteen van verschijnselen en waarneembare feiten, zonder enige specifieke toepassing of gebruik in het vooruitzicht.

Toegepast onderzoek (IO) is origineel onderzoek dat wordt gedaan om nieuwe kennis te verwerven. Het is echter primair gericht op een specifiek, praktisch doel. Toegepast onderzoek wordt uitgevoerd om mogelijke toepassingen voor de bevindingen van fundamenteel onderzoek vast te stellen of om nieuwe methoden of manieren te vinden om specifieke en vooraf bepaalde doelstellingen te bereiken.

Experimentele ontwikkeling (EO) is systematisch werk, waarbij gebruik wordt gemaakt van kennis uit onderzoek en praktijkervaring en aanvullende kennis wordt geproduceerd, gericht op het produceren van nieuwe producten of processen of het verbeteren van bestaande producten of processen.

Experimentele ontwikkeling is slechts één mogelijke fase in het productontwikkelingsproces: die fase waarin generieke kennis daadwerkelijk wordt getest voor de specifieke toepassingen die nodig zijn om een dergelijk proces tot een goed einde te brengen. Tijdens de experimentele ontwikkelingsfase wordt nieuwe kennis gegenereerd en aan die fase komt een einde wanneer de O&O-criteria (nieuw, onzeker, creatief, systematisch en overdraagbaar en/of reproduceerbaar) niet meer van toepassing zijn.

Verschil IO/EO

De onderscheidende factor om industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling van elkaar te scheiden is dus niet of er wel of niet nieuwe kennis opgedaan wordt. Ook tijdens het proces van experimentele ontwikkeling wordt nieuwe kennis opgedaan. Het gaat primair om het doel: wordt er nieuwe kennis opgedaan, om later te vertalen naar een mogelijk product, proces of dienst (IO), of wordt dat product, proces of de dienst daadwerkelijk ontworpen en getest (EO)?

² OECD (2015). Frascati Manual 2015 Guidelines for collecting and reporting data on research and experimental development.

³ Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2014/C 198/01), punt 75.

⁴ Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2014/C 198/01), voetnoot 2 bij punt 75.

⁵ OECD (2015). Frascati Manual 2015, onder andere punt 2.9, 2.25, 2.29, 2.30, 2.32 en 2.34.

2.2 FO, IO en EO gekoppeld aan TRL's

Het OOI steunkader koppelt de verschillende O&O-categorieën ook aan de zogeheten 'technology readiness levels'⁶ uit het Horizon 2020-programma⁵. Dat geeft de volgende indeling die kan helpen om te bepalen welke onderzoekscategorie van toepassing is.

Onderzoekscategorie	Technology readiness level
Fundamenteel onderzoek	TRL 1 – Basic principles observed
Industrieel onderzoek	TRL 2 – Technology concept formulated
	TRL 3 – Experimental proof of concept
	TRL 4 – Technology validated in lab
Experimenteleontwikkeling	TRL 5 – Technology validated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)
	TRL 6 – Technology demonstrated in relevant environment (industrially relevant environment in the case of key enabling technologies)
	TRL 7 – System prototype demonstration in operational environment
	TRL 8 – System complete and qualified
Marktintroductie	TRL 9 – Actual system proven in operational environment (competitive manufacturing in the case of key enabling technologies; or in space)

Hieruit is af te leiden dat in de praktijk de omgeving waarin een experiment wordt uitgevoerd bepalend is. Zodra het testen in een relevante of zelfs realistische omgeving gedaan wordt, wordt de activiteit EO. Dat er bij het testen ook nieuwe kennis opgedaan wordt, maakt niet dat de activiteit IO is zoals ook in paragraaf 2.1 is aangegeven. Op het moment dat een experiment nog in een (kleinschalige) labopstelling wordt uitgevoerd met een improvisatorisch prototype is er meestal nog sprake van IO. Op TRL 5/6-niveau kunnen laboratoria soms dusdanig groot zijn danwel realistische condities simuleren dat deze labomgeving een (gesimuleerde) relevante omgeving zou kunnen vormen.

2.3 Softwareontwikkeling⁷

Softwareontwikkeling kan kwalificeren als O&O als de voltooiing van het project afhankelijk is van een wetenschappelijke en/of technologische vooruitgang, en het doel van het project de systematische oplossing van een wetenschappelijke en/of technologische onzekerheid is. Het moet gaan om een wetenschappelijke en/of technologische vooruitgang die leidt tot een toename van de

bestaande kennis. Het gebruik van software voor een nieuwe toepassing of een nieuw doel vormt op zichzelf geen vooruitgang omdat dat niet automatisch betekent dat aan de vijf algemene criteria voor O&O wordt voldaan (zie paragraaf 1). Het feit dat een ontwikkeld tool of platform nog niet bestaat, maakt daarom nog niet dat die ontwikkeling automatisch O&O is.

De ontwikkeling van programmatuur komt alleen in aanmerking voor subsidie indien:

- deze onderdeel is van de ontwikkeling van een innovatief fysiek proces (besturingssoftware) of
- de ontwikkeling van de software een technisch risico inhoudt en de beoogde functionaliteit niet met bestaande technieken te realiseren is.

Softwaregerelateerde activiteiten die niet subsidiabel zijn als O&O zijn onder andere:

- de ontwikkeling van zakelijke applicatiesoftware en informatiesystemen gebruikmakend van bekende methoden en bestaande softwaretools;
- het toevoegen van gebruikersfunctionaliteit aan bestaande applicatieprogramma's;
- het maken van websites of software met behulp van bestaande tools.
- het vullen van databases.

2.4 Waar houdt O&O op?

Als het aanbrengen van verdere verbeteringen aan het product of het proces de voornaamste doelstelling is, dan vallen de werkzaamheden binnen de definitie van O&O. Wanneer echter het product, het proces of de aanpak in wezen vaststaat en de voornaamste doelstelling is het ontwikkelen van markten, het opzetten van een planning voorafgaande aan de productie of het soepel laten verlopen van een productie- en controlesysteem, dan zijn deze werkzaamheden geen O&O meer.

Er zijn dus activiteiten die, hoewel onderdeel van het innovatieproces, niet voldoen aan de criteria om als O&O te worden aangemerkt. Zo zijn octrooiaanvragen en licentieactiviteiten, marktonderzoek, het opstarten van de productie en het ontwikkelen en opnieuw ontwerpen van gereedschappen voor het fabricageproces geen op zichzelf staande O&O-activiteiten en kunnen ze niet worden verondersteld deel uit te maken van een O&O-project.⁸

⁶ Kaderregeling betreffende staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (2014/C 198/01), voetnoot 2 bij punt 75 en https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/wp/2018-2020/annexes/h2020-wp1820-annex-g-trl_en.pdf

⁷ OECD (2015). Frascati Manual 2015, punt 2.68 e.v.

⁸ OECD (2015). Frascati Manual 2015, punt 2.47 e.v.

2.5 Niet-technisch onderzoek

IO en EO gaan vaak om technisch onderzoek. Niet-technisch onderzoek kan echter wel degelijk goed bijdragen aan de ontwikkeling van een product of dienst. Dit moet dan wel blijken uit het projectplan. Het niet-technische onderzoek zal systematisch en degelijk moeten zijn opgezet, een wetenschappelijk onderbouwde methode gebruiken en de resultaten van dit onderzoek moeten toegepast worden in de ontwikkeling van het product of de dienst, en dus kunnen leiden tot aanpassing van het product. Dat moet ook blijken uit de timing van de verschillende onderdelen van het project. Dat kan bijvoorbeeld door een feedback-lus naar de technische werkpakketten van het project.

Implementatie onderzoek daarentegen ('hoe moet dit product in de markt gezet worden', 'welke maatschappelijke barrières zijn er', een 'use case' of 'het doorrekenen van een businesscase') waarbij de resultaten geen invloed meer hebben op het product of de dienst, voldoet hier dus niet aan.

Net als het technische onderzoek moet het niet-technische onderzoek ook een risico bevatten, bijvoorbeeld dat op basis van de resultaten er een kans is dat de productontwikkeling grondig gewijzigd moet worden of zelfs gestopt. Dat betekent ook dat inventariserende studies, waarmee wordt bedoeld het bij elkaar brengen van elders reeds bestaande kennis of het bestuderen van zaken waarvan vooraf duidelijk is dat dit wel zal slagen, zonder feedback-lus naar de productontwikkeling (geen onzekerheid/kans op mislukking), niet als IO/EO kunnen kwalificeren. Zaken die niet als IO of EO kunnen kwalificeren, mogen in sommige subsidieregelingen, zoals de MOOI, wel opgevoerd worden onder de overige projectkosten.

Bijlage 7 Toelichting bij de subsidie-intensiteit en het basisbedrag

Subsidie-intensiteit is de hoeveelheid subsidiekosten per vermeden ton CO₂ emissie van een bepaalde SDE++ techniek. Het maximum in de SDE++ is € 300/ton CO₂. Wil een techniek HER+ subsidie kunnen ontvangen, dan moet de subsidie-intensiteit altijd lager zijn dan € 300/ton CO₂. Verder moet het nieuwe basisbedrag van die techniek lager zijn dan het basisbedrag uit het PBL OT-model of het referentiebedrag als dat lager is dan het basisbedrag uit het OT-model. Uit het basisbedrag kan de subsidie-intensiteit berekend worden. Eerst volgen nog wat definities in onderstaande tabel en daarna wordt de berekening uitgewerkt.

Symbol	Omschrijving	Eenheid	Toelichting
BB	Basis Bedrag	€/kWh	De kosten per kWh van een techniek volgens het PBL OT-model
LP	Lange termijn Prijs	€/kWh	De lange termijn prijs van een techniek volgens het PBL OT-model
EF	Emissie Factor	kgCO ₂ /kWh	Omrekenfactor van subsidie-intensiteit naar basisbedrag
SI	Subsidie-Intensiteit	€/kgCO ₂	De hoeveelheid subsidie-kosten per vermeden ton CO ₂ emissie van een bepaalde SDE++ techniek
SIM	Maximale SI	€/kgCO ₂	Het maximum is € 300/ton CO ₂
RB	Referentie Bedrag	€/kWh	Basisbedrag rekening houdend met de SIM

De subsidie-intensiteit wordt per techniek als volgt bepaald:

$$SI = (BB-LP) / EF$$

Het referentie bedrag wordt per techniek als volgt bepaald:

Als $SI \leq SIM$ dan:

$$RB = BB$$

Anders

$$RB = SIM * EF + LP$$

In de rekenmodellen voor besparing en het basisbedrag wordt rekening gehouden met de maximale subsidie-intensiteit.

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Croeselaan 15 | 3521 BJ Utrecht

Postbus 8242 | 3503 RE Utrecht

T +31 (0) 88 042 42 42

F +31 (0) 88 602 90 23

Contact

www.rvo.nl/energie-innovatie

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | maart 2023

Publicatienummer: RVO-051-2023/HL-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Hoewel deze publicatie met de grootste zorg is samengesteld, kan RVO geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten. De teksten zoals gepubliceerd in het Staatsblad en de Staatscourant zijn leidend.